

Panium — Nọmba Anọ

Mmekọrịta`´`

Jeff Pippenger

2025-03-04

N’akukọ ihe mere eme nke Panium, e hiwere njikọ aka n’etiti Antiochus Magnus na Philip nke Macedon. Antiochus duziri agha ahụ ozugbo megide Ptolemy V, bụ nwata eze, ebe Philip sonyere n’uzọ nke agha ọ luru n’akukọ ndị ọzọ nke alaeze ahụ gbochiri ndị agha ndị ọzọ ibia inyere nwata eze Ijpt ahụ aka. Nke a putara na Putin, eze ikpeazu nke ndida—onye e ji nwata eze Ijpt ahụ atụ, (nwata putara ogbo ikpeazu n’amuma)—ka Trump, onye Antiochus Magnus nochiri anya, meriri; otu Antiochus Magnus siri merie Ptolemy V na Panium, nakwa dika Reagan siri merie USSR n’afọ 1989.

Filip putara “onye huru inyinya n’anya,” ma “inyinya” na-anochi anya ma ike agha ma ike akunuba. Inyinya na-adokpu ugbo inyinya, ndi agha na-agbakwa ha, ma inyinya na-ebukwa ngwongwo gaa n’ahia. “Inyinya” bu ihe nnochianya nke “ugbo inyinya, ugbo mmiri na ndi na-agba inyinya,” nke bu ihe nnochianya bu isi nke United States n’ime mmekorita ya dika onye nochi anya eze nke ugwu, dika e deputara ya n’amaokwu nke iri anọ.

Onye otu Trump nwere udi nnochianya abuo n’ime Filip nke Masedonia na Herod Filip, Tetrak. Ma o bu Herod Filip ma o bu Filip nke Masedonia, akara ahụ na-akowaputa onye huru ike e nyere ya n’anya site n’aka Siza ma o bu Antiochus, n’otu n’otu. Filip huru inyinya n’anya, ma otu Filip sitere na Masedonia, nke jidere onodu etiti na nke ntoala n’alaeze Aleksanda Ukwu.

O bu ala nna ya, alaeze o ketara n’aka nna ya, Philip II, na ebe mbido alaeze ukwu ya sara mbara. N’ibu nke di n’akuku ugwu Gris, Masedon puru iche dika etiti ochichi na agha ebe a muru Alexander (na Pella, 356 BC) ma zulite ya, o bukwa ya nyere akurungwa mbu, ndi agha, na usoro nhazi nke kpaliri mmeri ya di iche iche. N’ezie, Masedon bu isi mkpuru nke alaeze Alexander—ebe o malitere, igwe agha ya, na mpaghara ahụ nke mere ka njirimara ya diri n’ala di ka eze Masedon, obuna ka alaeze ukwu ya na-agbatiwanye nnoo anya karia okela ya.

Masedonia na-anochi anya akuku ugwu nke alaeze anọ nke Aleksanda. N’ihi ya, otu Filip bu Tetraak, nke putara “otu uzọ n’ime anọ,” ma Filip nke ọzọ bu “otu n’ime uzọ anọ” nke ifufe anọ nke alaeze mbu Aleksanda.

Herod na-anochi anya onye juru ogbugba-ndu ahụ. Iso, agburu obara nke na-eduga ruo n’aka Herod, juru oke-nketa amumu ya. N’isi mmalite nke akuko ihe mere eme nke ndi ogbugba-ndu ahoputara, Iso ghorọ ihe nnochianya nke ndi na-aju ogbugba-ndu ahụ Kraist nwuru iji kwado. N’otu oge ahụ kpomkwem mgbe Chineke ga-agbasa ndi ogbugba-ndu ya ahoputara ka ha buru ebo iri na abuo, Iso nupuru isi. N’ogwugwu Izrel oge ochie, mgbe n’obe ndi Juu kwuru na ha enweghi “eze ozọ karia Siza,” mba ndi Juu ghorọ ihe nnochianya ahụ n’ogwugwu nke Iso sere onyinyo ya na mbido. Osisi ezinulo Herod bu nke mejuputara agburu obara Iso na nke ndi Juu, agburu obara nke e jiri onye na-emebi ogbugba-ndu n’isi ike nochite anya ya na mbido, nakwa ndi ogbugba-ndu

nupuru isi na ngwucha.

Herod Onye Ukwu turu utu isi ndi mere ka Josef na Meri bja na Betlehem, ma otu n'ime umu ya ato, Herod Antipas nwa Herod Onye Ukwu, chiri n'oge obe ahụ. A na-anochi anya oge ndu Kraist site n'amumu Ya ruo onwu Ya n'uzo ihe nnochianya site n'ezinulo Herod, si otu a na-akowaputa akuko ihe mere eme ahụ dika oge nleta e nyere ndi a hoputara, nleta nke ndi Juu, n'ozuzu ha, ahughj ma oji.

Herod Onye Ukwu gburu umuntakiri n'ih i nzaghachi ya n'omumu Jizos, si otu a na-emeghachi akuko omumu Mosis mgbe Ijpt no na-egbu umuntakiri. Ogbugbu mbu e gburu umuntakiri bu mgbalj igbu onye ahoputara a turu anya ya, ogbugbu ikpeazu e gburu umuntakiri bukwa ozo mgbalj igbu onye ahoputara a turu anya ya. Puku iri ano na ano na nari otu na iri ano na ano ahụ na-abu abu Mosis na nke Nwa Aturu, ma n'amuma, "abu" na-anochi anya ahumahu. Puku iri ano na ano na nari otu na iri ano na ano ahụ bi n'oge nwere ahumahu ndi yiri ibe ha. Otu n'ime ihe ndi ahụ yiri ibe ha bjarutere n'ubochi Jenuwari 22, 1973 site n'ikpe Uloikpe Kasị Elu nke kwere ka e nwee ite ime na USA. N'ime afọ iri ano na itoolu sochirinụ, ihe di ka nde mmadu iri isii na isii ndi gaara ekwe omume ibu n'etiti puku iri ano na ano na nari otu na iri ano na ano ahụ ka e gburu site n'ite ime nke goomenti etiti kwadoro.

Ike na-anochi anya ike agha:

Anu-ohia ahụ m huru yiri agu, ukwu ya dikwa ka ukwu anu ohia bear, onu ya kwa dika onu odum: dragon ahụ wee nye ya ike ya, na ocheeze ya, na ochichi di ukwu. Mkpughe 13:2.

Agwo ahụ, nke bu Rom nke na-ekpere arusi, nyere ochichi ndi popu ihe ato, ya bu, "ike ya, na ocheeze ya, na nnukwu ikike." N'amaokwu nke iri na abuo, a na-anochi anya USA, anu ohia nke uwa, dika onye na-aru oru n'ike niile nke anu ohia ahụ nke di n'ihu ya. Ma okwu a bu "ike" n'amaokwu nke abuo bu okwu Grik di iche na okwu ahụ a sughariri dika "ike" n'amaokwu nke iri na abuo. N'amaokwu nke abuo "ike" bu G1722: nke putara n'ihu nke (n'ezie ma o bu n'uzo ihe atu): n'onuno (anya) nke.

Okwu a bu "power" di na amaokwu nke iri na abuo bu okwu Grik ozo di iche.

O na-egosikwa ike niile nke anu ohia mbu ahụ n'ihu ya, na-emekwa ka uwa na ndi bi n'ime ya fee anu ohia mbu ahụ ofufe, nke e mere ka onya onwu ya gwoo. Mkpughe 13:12.

Okwu a bu "ike" G1832 n'ebe a putara, (n'echiche nke ikike ime ihe); uru puru iche, ya bu, mmetuta e nyefere n'aka ozo: ochichi, ikike ochichi, nnwere onwe, ike, ikike, ume. Okwu a bu "ike" n'amaokwu nke iri na abuo na-akowaputa na anu ohia nke uwa bu ikike e nyefere anu ohia nke oké osimiri—USA bu onye nnoch i anya n'onodu nke anu ohia nke oké osimiri. USA na-emezu ikike niile e nyefere anu ohia mbu ahụ. N'amaokwu nke abuo, Rom ndi ogo mmuo nyere papacy ihe ato. Clovis nyere papacy ike agha na ike akunuba ya na 496 n'Agha Tolbiac. Constantine nyere "oche" nke alaeze ukwu ahụ n'aka ozo na 330, Justinian wee site n'iwu o nyere na 533 kowaa pope di ka onye na-edozi ndi juru okwukwe na isi nke uka di iche iche. Clovis na 496 bu ihe nnochianya nke Reagan na 1989. Reagan bu ihe nnochianya nke Trump.

Dịka Gregory nke Tours siri kwuo (na-edede ihe fọrọ nke nta ka ọ bụrụ otu narị afọ mgbe e mesiri), Clovis nọ na-emeri emeri n'agha ahụ, ma n'ime obi nkoropu ya, ọ kpokuru Chineke ndị Katolik ka O nyere ya aka. Nwunye ya, Clotilde, bụ adaeze Burgundia onye Katolik, onye nọwo na-ariọ ya ka ọ site n'ekpere arụsị gbanwee bụrụ onye Katolik. Clovis kwere nkwa na ọ bụrụ na o merie, ọ ga-anabata okwukwe Katolik. Onọdu agha ahụ tughariri—ma ọ bụ site n'itinye aka nke Chineke ma ọ bụ site n'usoro agha—Clovis wee merie ndị Alemanni, gbuo eze ha, chụsasịa ndị agha ha. Dị ka o siri kwe nkwa, ọ ghọrọ onye Katolik ma e mee ya baptizim, nke a na-edobe n'omenala dịka o mere n'Ubochị Krismas nke afọ 496 na Reims n'aka Bishop Remigius (St. Remi).

Ntughari ya gosiputara oge mgbanwe, mee ka Clovis bụrụ eze Katolik mbụ n'etiti ndị ọchịchị Germanik (n'adighi ka ndị Visigoth ma ọ bụ ndị Ostrogoth, bụ Ndị Kraist Arian). Nke a mere ka ndị Frank jikọọ na Ụka Rom, ma nwetaara ya nkwado sitere n'aka ndị bi na Gallia bụ ndị Rom na n'aka papacy. A na-ahukarị baptizim Clovis dị ka “amụmụ France” n'uzọ ihe nnọchianya, dị ka mba Katolik, nke kewapuru ya na alaeze ndị barbarian ndị ọzọ ndị na-eso Arianism ma ọ bụ ikpere arụsị. N'ihia nke a, okwukwe Katolik na-akpọ France “okpara nke Ụka Katolik,” nakwa “ada okenye nke Ụka Katolik.”

Mgbe Clovis ghọrọ ike nnọchi anya mbụ nke ọchịchị ndị popu n'afọ 496, ọ nọchiri anya Reagan, onye ghọrọ ike nnọchi anya ahụ n'afọ 1989. N'akụkọ ihe mere eme banyere Reagan na Pope John Paul II, e guzobere njikọ nzuzo maka ebumnuche iweda eze nke ndịda ala. Site n'afọ 1798 ruo n'iwu Sọnde, akwuna nke Taja zoro ezo, ọ bụkwa otu akwuna ahụ nke na-achoputa mgborogwu ya laghachi na Masedonia, alaeze kachasi n'ugwu. Ọ bụ eze nke ugwu, zoro ezo n'amuma, ma ka na-ekwuputa onwe ya na ọ naghị emehie emehie.

Pope ahụ na-anọchitekwere anya “ndị ahụ na-ahapụ ọgbugba ndụ ahụ,” ndị, ọ bụ ezie na e zoro ha n'amuma n'oge agha nnọchi anya atọ ahụ dum; n'ikpeazu, a ga-ahụ ha pụta ihè n'akụkọ ihe mere eme nke Agha Panium. N'oge mgbanwe sitere na Rom Alaeze Ukwu gaa na Rom ndị pope, Daniel na-akọwa mgbe Rom ndị ọgọ mmụọ na-eru na njedebe nke oge ya dịka alaeze nke anọ n'amuma Akwukwọ Nso.

N'ihia na ụgbọ mmiri ndị Chittim ga-abia imegide ya: ya mere, obi ga-adị ya uto, ọ ga-alaghachi, ma were iwe megide ọgbugba ndụ nso ahụ: otu a ka ọ ga-eme; ọ ga-aloghachikwa, ma nwee nghota onu na ndị ahụ na-ahapụ ọgbugba ndụ nso ahụ. Daniel 11:30.

N'amaokwu a, “ndị na-ahapụ ọgbugba ndụ dị nso,” bụ Chọọchị Katolik. Ndị ahụ na-ahapụ ọgbugba ndụ dị nso bụ chọọchị Pergamos nke Jọn onye Mkpughe kowara dị ka chọọchị na-eme nkwekọrịta, nke, dịka Pol siri kwuo, ga-ada n'ezie okwukwe tupu ekpughee nwoke mmehie ahụ. Katolik bụ ndị ahụ hapuru ọgbugba ndụ ahụ, dịka e gosiri ya n'ime mwakpo e mere megide Okwu Chineke, nakwa ubochi izu ike nke ubochi nke asaa, bụ nke abụọ ahụ bịa n'okpuru mwakpo na-ariwanye elu site n'oge Constantine gaa n'ihu. N'ebe mbụ n'isi nke iri na otu, a kpọtukwara “ọgbugba ndụ” ahụ.

Ma obi eze abụọ a ga-adị ime ihe ọjọọ, ha ga-ekwukwa okwu ụgha n'otu tebul; ma ọ gaghi aga nke oma: n'ihia na ogwugwu ahụ ka dirị n'oge e kpebiri. Mgbe ahụ ọ ga-alaghachi n'ala ya na

nnukwu akụ; obi ya ga-adịkwa imegide ọgbugba ndụ nsọ ahụ; ọ ga-emekwa ihe dị ike, ma laghachi n'ala nke aka ya. N'oge e kpebiri, ọ ga-alaghachi, bịa n'ebe ndịda; ma ọ gaghị adị ka nke mbụ, ma ọ bụ ka nke ikpeazụ. Daniel 11:27–29.

N'amaokwu ndị a, “ọ” laghachiri n'ala nke ya, mgbe e mesiriikwa ọ laghachiri ọzọ n'ala nke ya. Nlaghachi abụọ ndị a na-anọchi anya mmeri abụọ nke e mesiri soro ya bụ “nlaghachi” nke mmeri na ịga nke ọma banye n'obodo Rome. Nke mbụ bụ Agha Actium n'afọ 31 T.K. megide Antony na Cleopatra, nke abụọ bụ mgbe e bibisiri Jerusalem n'afọ 70 A.K. “Oge a kara aka” dị n'amaokwu ndị ahụ bụ afọ 330, nke kporo njedebe “oge” amụma nke amaokwu nke iri abụọ na anọ, nke hà nhata narị afọ atọ na iri isii.

Ndị eze abụọ ahụ ndị na-ekwu okwu ụgha n'otu tebul na-eme nke a tupu “oge ahụ e kara aka,” “n'ihina na ọgwụgwụ ahụ ka ga-adị n'oge ahụ e kara aka.” Ajụjụ a kwesiri ilebara anya bụ: gini ka amaokwu ahụ putara mgbe ọ na-ekwu, “Mgbe ahụ ka ọ ga-alaghachi n'ala ya, ya na nnukwu akunuba?” Ọ putara na n'oge ahụ e kara aka ka ọ ga-alaghachi; ka ọ bụ na ozugbo ndị abụọ ahụ gwara okwu ụgha n'otu tebul, mgbe ahụ ka ọ ga-alaghachi, ya mere nloghachi ahụ dị tupu oge ahụ e kara aka.

Uriah Smith na-akọwa nloghachi abụọ ahụ dika 31 BC na 70 AD, nke na-anọchite anya akụkọ ihe mere eme tupu afọ 330, nke bụ oge a kara aka. Smith na-egosikwa na “nloghachi” nke amaokwu nke iri abụọ na itoolu dị mgbe 330 gasiri, nakwa na ọ naghị enwe ihe ịga nke ọma dika nloghachi ndị sochiri agha Actium na Jerusalem siri nwee. Ihe nke a putara bụ na tupu oge a kara aka, e nwere nzukọ ebe a na-ekwu okwu ụgha, nke otu n'ime ndị eze abụọ ahụ nọ na-ekwu okwu ụgha na-esochi ya site n'ilaghachi na nnukwu akunuba, onye ahụ emesịa megide ọgbugba ndụ nsọ, mee ihe ike, ma laghachi n'afọ 330, nke bụ oge a kara aka.

Mgbe ahụ ọ na-awakpo ndịda, ma nke a agaghị adị ka Agha Actium ma ọ bụ mbibi Jerusalem. Akụkọ ihe mere eme nke afọ 70 AD n'amaokwu ndị ahụ na-egosi njedebe nke ndị ọgbugba ndụ ahoputara nke Chineke, dika e sere ha n'“ọgbugba ndụ nsọ” dị n'akụkụ akwukwo ahụ. N'amaokwu nke iri atọ, Rome ndị ọgọ mmụọ nwere mmekọrịta amamihe na ndị na-agbahapụ ọgbugba ndụ nsọ ahụ. Afọ 70 AD bụ nnọọ njedebe nke Izrel oge ochie n'ezinụkọ dika ndị ọgbugba ndụ nke Chineke, ma amaokwu nke iri atọ na-akọwaputa akụkọ ihe mere eme nke narị afọ anọ ka afọ 70 AD gasiri. Ndị ahụ na-agbahapụ ọgbugba ndụ n'akụkọ ihe mere eme a nọchiri anya ya n'amaokwu nke iri atọ, bụ ndị ahụ agbahapụworo ọgbugba ndụ Chineke na ndị Kraịst Ya banyere ya. Rome nke Pope bụ ụka ahụ a nọchiri anya ya dika ndị na-agbahapụ ọgbugba ndụ nsọ n'amaokwu nke iri atọ.

N'ihina na ụgbọ mmiri ndị Ketim ga-abia imegide ya: ya mere, ọ ga-enwe nkụda mmụọ, laghachi, ma were iwe megide ọgbugba ndụ nsọ ahụ: otu a ka ọ ga-eme; ọ ga-alaghachikwa, ma nwee nghota na ndị na-ahapụ ọgbugba ndụ nsọ ahụ. Daniel 11:30.

Amaokwu nke iri abụọ na itoolu na-eduru anyị gaa n'afọ 330, nke bụ oge a kara aka mezuru mgbe Constantine bufere isi obodo ahụ na Constantinople. N'ebe akara oge ahụ nọ, a ga-adota Rom nke ndị ọgọ mmụọ n'agha nke ndịda nke na-agaghị enwe ihe ịga nke ọma dika Actium na Jerusalem siri nwee. Mgbe ahụ, n'amaokwu nke iri atọ, a wakporo Rom nke ndị ọgọ mmụọ site n'aka

Genseric, onye sitere na Chittim malite agha mmiri ya, ebe a maara taa dika Carthage. Agha a megide Rom nke ndi ogo mmuo ka e gosikwara dika opi nke abuo n'ime opi asaa ndi ahụ n'akwukwo Mkpughe. Opi anọ mbu n'ime ike opi ndi ahụ wetara Rom nke odida anyanwu na njedebe ya ruo n'afọ 476. N'ime opi anọ mbu ndi ahụ, opi nke abuo, nke bu ugbo mmiri nke Chittim, bu nke kacha njo, n'ih na Genseric jidere ochichi nke osimiri, akunuba nke Alaeze Ukwu ahụ wee kponwuo.

N'ibu onye e mesoro ihu na onye obi joro njo site n'ugbo mmiri nke Chittim, o laghachiri wee nwee iwe megide ogbugba ndu nsọ ahụ. E mezuru nke a n'akuko ihe mere eme nke butere n'inye ndi ukochukwu pope ike n'afọ 538, site n'agha e luru megide Okwu Chineke. Mgbe nke ahụ gasiri, o laghachiri wee nwee "nghota ya na ndi na-ahapu ogbugba ndu nsọ ahụ." Mmekorita ahụ di n'etiti Rome nke ndi ogo mmuo na Rome nke ndi pope mezuru n'afọ 533 site n'iwu Justinian. Amaokwu sochirinu, bu amaokwu nke iri ato na otu, na-aga n'ihu kwaa otu Rome nke ndi ogo mmuo si buru "onye obi joro njo." N'akwukwo 2 Ndi Tesalonaika, Pol na-akuzi na Rome nke ndi ogo mmuo "jidere" ndi pope ka ha ghara ijide ochichi n'afọ 538. Mgbe mwakpo si n'oke osimiri nke mebiri akunuba nke alaeze ahụ mere ka obi joo ya njo, o nwere iwe megide ogbugba ndu nsọ ahụ, emesia nwee nghota ya na ndi na-ahapu ogbugba ndu ahụ. N'amaokwu ndi na-esote, "aka agha," nke na-anochi anya ike e nyere ndi pope n'afọ 496 site n'aka Clovis, biliri, ha wee meruo ebe nsọ nke ike ahụ, nke n'akuko ihe mere eme nochiri anya obodo Rome, mgbe ahukwa Rome nke ndi ogo mmuo ga-ewepu okpukpe nke ikpere arusi (nke a na-akpo daily) n'alaeze ahụ ma dochie ya na Katolik, emesia ha etinye ndi pope n'ocheeze n'afọ 538.

Mgbe e nyere ochichi ndi popu ike na 538, o nyere ma ama amuma, ma kwa ama akuko ihe mere eme nke e sere n'amaokwu ndi anyi na-atule. Afọ 538 ka e ji 31 BC na Agha Actium mee ihe nnochianya ya. N'akwukwo Daniel isi nke asato, amaokwu nke itoolu, Rom ndi ogo mmuo ga-emeri ihe mgbochi ala ato iji were ocheeze nke uwa. Nke mbu bu Siria n'owuwa anyanwu, mgbe ahụ Juda na Jerusalem, nke Ijpt sochiri ya n'Agha Actium. Rom ndi popu ga-emekwa ka ewepu mpi ato, nke nke ato n'ime ha bu ndi Goths, bu ndi a chupuru n'obodo Rom na 538. Rom ndi ogo mmuo na Rom ndi popu na-enye ndi ama abuo nke na-akowa na Agha Actium kwekorọ na 538, ma 538 na-egosi iwu ubochi Sode na USA, mgbe Rom nke oge a na-achi n'ike kasinu ruo mgbe oge amara mechiri emechi.

Anyi emechaala nchikota zuru ezu nke amaokwu iri abuo na asaa ruo iri ato na otu.

N'isiokwu na-esonu, anyi ga-elekwasị anya n'amaokwu ndi a ma bido oru nke ime ka akuku Akwukwo Nso a kweko na akuko ihe mere eme nke amaokwu nke iri na otu ruo nke iri na ise.